Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазири Азиз ВОИТОВнинг «Тупроқ унумдорлигини сақлашда рақамли технологияларни қўллаш истиқболлари ва муаммолари» мавзусидаги республика илмий-амалий анжуманидаги табрик сўзи

Ҳурматли анжуман иштирокчилари ва меҳмонлар!
Ҳурматли дўстлар, хонимлар ва жаноблар!

Сизларни Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Озиқ-овқат ва қишлоқ хўжалиги ташкилоти (ФАО)нинг Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, Тупроқшунослик ва агрокимёвий тадқиқотлар институти билан ҳамкорликда ташкил этилган «Тупроқ унумдорлигини сақлашда рақамли технологияларни қўллаш истиқболлари ва муаммолари» республика илмий-амалий анжуманида қутлашдан мамнунман.

Тупроқ инсонларга берилган энг асосий ва бебаҳо бойлик, битмас-тугамас мулк ҳисобланади. Тупроқ қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштириш ва ишлаб чиқаришнинг асосини ташкил этади.

Тупроқ – атмосфера, гидросфера, литосферанинг ўзаро бирлашган, бир-бирига таъсир ўтказувчи чегараларида, ер устида ва остида тирик организмлар, мавжудодлар ҳаёт фаолияти натижасида вужудга келган табиий биокос тана бўлиб, у ер устида тупроқ қопламини ҳосил қилади. Бир вақтнинг ўзида тупроқ ер юзасида унумдорлик қобилиятига эга бўлган биосферанинг асосий компоненти бўлиб, инсоният, барча тирик организмлар ҳаётининг мавжудлиги ва боқийлигини таъминлаб турувчи органик биомассани яратиш воситасидир.

Жаҳон миқёсида тупроқлар унумдорлигини сақлаш, уларни турли деградация жараёнларидан муҳофаза қилиш, тупроқнинг аҳамияти ҳақида хабардорликни ошириш ва тупроқ ресурсларидан барқарор фойдаланишни тарғиб қилиш мақсадида 2002 йилда Халқаро тупроқшунослик жамияти (ИСП) томонидан Бутунжаҳон тупроқ кунини нишонлаш тавсия этилган. Ушбу ташаббус, Таиланд Қироллиги ва Глобал тупроқ ҳамкорлиги ташкилоти томонидан илгари сурилган. БМТ нинг Қишлоқ хўжалиги ва озиқ-овқат ташкилоти (ФАО) тупроқлар ҳақида хабардорликни ошириш учун глобал платформа сифатида Бутунжаҳон тупроқ кунини расмий равишда белгилашни қўллаб-қувватлаган. ФАО конференцияси 2013 йилнинг июнь ойида Бутунжаҳон тупроқ кунини бир овоздан маъқуллади ва БМТ Бош Ассамблеясининг 68-сессиясида уни расман қабул қилишни сўради. 2013 йилнинг декабрь ойида БМТ Бош Ассамблеяси 2014 йил 5-декабрни биринчи расмий «Бутунжаҳон тупроқ куни» сифатида белгилашни маъқуллади.

2020 йилнинг октябрь ойи бошида TED Countdown халқаро иқлим ташаббуси остида ўтказилган форумда нутқ сўзлаган Антониу Гутерриш глобал иқлим ўзгариши ва қурғоқчилик масалаларига алоҳида этибор қаратиш зарурлиги ҳақида гапирганди.

«Агар биз ҳозир ҳаракат қилмасак, бу аср инсоният учун сўнгги аср бўлиши мумкин. Глобал иқлим ўзгариши мисли кўрилмаган ўрмон ёнғинлари, кучли ва тез-тез учрайдиган циклонлар, тошқинлар, қурғоқчилик ва бошқа экстремал об-ҳаво ҳодисаларини келтириб чиқармоқда» – деган, – БМТ раҳбари.

Африканинг қурғоқчилик ва чўлланиш юқори бўлган ҳудудларидан тахминан 60 миллион нафар аҳоли бошпана, озиқ-овқат ва иш излаб Европа ҳамда Шимолий Африка мамлакатларига кўчиб ўтган.

Қурғоқчиликка мойил минтақалар ер сайёрасининг 40 фоизидан ортиғини эгаллайди ҳамда ушбу ҳудудларда икки миллиарддан ортиқ одам яшайди.

Турли даражада саҳроланиш суғориладиган ерларнинг 30 фоизида, лалмикор қишлоқ хўжалиги ерларининг 47 фоизида ва яйловларнинг 73 фоизида содир бўлади. Ҳисоб-китобларга кўра, ҳар йили 1,5 миллиондан 2,5 миллион гектаргача суғориладиган ерлар, 3,5 миллиондан 4 миллион гектаргача табиий ёғингарчилик билан намланган қишлоқ хўжалиги ерлари ва тахминан 35 миллион гектарга яқин яйловлар тўлиқ ёки қисман йўқолади.

Сайёрамизда глобал миқёсда содир бўлаётган саҳроланиш жараёнлари ёғингарчилик кам кузатиладиган Марказий Осиё минтақаси, хусусан Ўзбекистон ҳудудида ҳам йил сайин кучайиб бормоқда.

БМТнинг Ҳукуматлараро қўмитаси томонидан саҳроланишга қарши курашиш ва қурғоқчиликни юмшатиш бўйича 1994 йил 17 июнь Париж Конвенцияси қабул қилинган эди. Ўзбекистон Республикаси ҳам саҳроланиш ва қурғоқчилик оқибатларига қарши курашишнинг муҳимлигини эътиборга олиб, 1995 йилда ушбу Конвенцияга қўшилди.

Ўзбекистон Республикасининг 70 фоиздан кўпроқ ҳудуди чўл ва чала чўлдан иборатлигини инобатга олсак, суғориладиган ерларда шўрланиш, ботқоқланиш, шамол ва сув эрозияси, яйловларда ер ости сувлари сатҳининг кўтарилиши, Орол денгизининг қуриши натижасида 3 млн. гектардан ортиқ майдонда Оролқум чўли пайдо бўлди. Натижада, ушбу ҳудудда экологик муҳит ёмонлашиб, саҳроланиш жараёнлари янада кучайди ва кўплаб ижтимоий муаммоларни юзага келтирди.

Мамлакатимизда юзага келган ушбу салбий жараёнларни олдини олиш, оқибатларини бартараф этиш мақсадида давлатимиз раҳбари ва Ҳукумати томонидан тизимли ишлар амала оширилиб келинмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 23 октябрдаги ПФ-5853-сонли «Ўзбекистон Республикаси қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг 2020-2030 йилларга мўлжалланган стратегиясини тасдиқлаш тўғрисида»ги, 2022 йил 10 июндаги ПҚ-277-сонли «Ерлар деградациясига қарши курашишнинг самарали тизимини яратиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорларида республикада ерлар деградациясига қарши курашиш ва унинг салбий оқибатларини юмшатиш, ҳудудларда чўлланиш ва қурғоқчиликнинг олдини олиш, биохилмахилликни асраб қолиш, тупроқ унумдорлигини сақлаш ва ошириш, деградацияга учраган ерларни қайта тиклаш, ушбу йўналишдаги илғор илмий ишланмалар ва инновациялардан кенг фойдаланиш бўйича берилган топшириқлар ва белгиланган чора-тадбирларни кўрсатиш мумкин.

Шу билан бирга мамлакатимизда қишлоқ хўжалигини янги босқичга олиб чиқиш, соҳага рақамлаштириш технологияларини олиб кириш бўйича ҳам амалий ишлар амалга оширилмоқда.

Жумладан, Қишлоқ хўжалиги вазирлигининг марказий аппаратида аграр соҳани жадал рақамлаштириш, қишлоқ хўжалиги ва озиқ-овқат хавфсизлиги соҳаларига замонавий ахборот тизимлари ва дастурий маҳсулотларни жорий этиш масалаларига масъул бўлган вазир ўринбосари лавозими киритилди ҳамда 2 та махсус бошқармалар, яъни Аграр соҳада рақамли технологияларни ривожлантириш ва Геоахборот технологияларини ривожлантириш бошқармалари ташкил этилди.

Шунингдек, қишлоқ хўжалиги мақсадлари, жумладан, деҳқон хўжалигини юритиш учун мўлжалланган ер участкаларини ижарага бериш бўйича материалларни тўплаш, кўриб чиқиш ва ваколатли ташкилотлар ҳамда идоралар билан келишишни электрон амалга ошириш мақсадида вазирликнинг «E-IJARA» автоматлаштирилган ахборот тизими, қишлоқ хўжалиги ер майдонларини, экинлар ҳолати ҳамда зарур инфраструктура объектлари бўйича электрон маълумотлар базасини шакллантириш мақсадида геоахборот тизими, «Agrosubsidiya», «Agroplatforma» каби ахборот тизимлари ишга туширилди.

Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 7 июндаги «Ўзбекистон Республикаси қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг 2020-2030 йилларга мўлжалланган стратегиясида белгиланган вазифалар ижросини самарали ташкил этишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги ПҚ-273-сон қарорида Жаҳон банки иштирокидаги «Ўзбекистон Республикаси қишлоқ хўжалигини модернизация қилиш» лойиҳаси ҳисобидан қишлоқ хўжалигини рақамлаштириш лойиҳалари учун 20 млн. АҚШ доллари миқдоридаги маблағларни йўналтириш бўйича топшириқлар берилган.

Шу билан бирга, вазирлик тизимидаги Тупроқшунослик ва агрокимёвий тадқиқотлар институти томонидан ҳам қишлоқ хўжалигини, ҳусусан, тупроқшунослик соҳасини рақамлаштириш йўналишларида тизимли илмий амалий ишлар амалга оширилмоқда.

Хулоса қилиб айтганда, бугун ўз ишини бошлаган мазкур анжуман, қишлоқ хўжалигига ва шу билан бирга тупроқ соҳасига рақамлаштириш тизимини жорий этиш, ушбу йўналишда олинган янгиликлар ва инновацион ечимлар мамлакатимизнинг бебаҳо бойлиги бўлган тупроқлар унумдорлигини сақлаш ва ошириш, қишлоқ хўжалиги экинларидан сифатли ва юқори ҳосил олишга ўз ҳиссасини қўшади, – деб ишонаман.

Бугун ўз ишини бошлаган анжуман иштирокчиларига ўз миннатдорчилигимни билдираман ва анжуман ишига муваффақиятлар тилайман.

Эътиборингиз учун раҳмат!